

Paul-Henri Spaak: európsky vizionár a talentovaný presvedčovateľ

Paul-Henri Spaak 1899 - 1972

Dlhá politická kariéra európskeho štátnika, Belgičana Paula-Henriho Spaaka, si zaslúži plné uznanie.

Vďaka tomu, že zatajil svoj skutočný vek, ho počas prvej svetovej vojny prijali do belgickej armády a nasledujúce dva roky strávil v Nemecku ako vojnový zajatec. Počas druhej svetovej vojny sa ako minister zahraničných vecí márne usiloval o zachovanie belgickej neutrality. Spolu s vládou odišiel do exilu, najskôr do Paríža a neskôr do Londýna.

Po oslobodení Belgicka vykonával funkciu ministra zahraničných vecí, ako aj predsedu vlády. Už počas druhej svetovej vojny formuloval plány na spojenie krajín Beneluxu a hneď po vojne pristúpil k organizovaniu jednotnej Európy. Podporoval Európske spoločenstvo uhlia a ocele a Európske obranné spoločenstvo.

Pre Spaaka bolo zjednotenie krajín na základe záväzkov zakotvených v zmluve najúčinnjším prostriedkom na zabezpečenie mieru a stability. Tieto ciele presadzoval ako predseda prvého riadneho zasadnutia Organizácie Spojených národov (1946) a ako generálny tajomník NATO (1957 – 1961).

Spaak bol vedúcou osobnosťou pri príprave obsahu Rímskej zmluvy. Na konferencii v Messine v roku 1955 ho šesť zúčastnených vlád ustanovilo za predsedu pracovného výboru, ktorý zmluvu pripravoval.

Vzostup cez belgickú politiku

Paul-Henri Spaak sa narodil 25. januára 1899 v belgickom Schaerbeeku a vyrastal v prominentnej a politicky aktívnej belgickej rodine. Jeho dedko Paul Janson bol vážnym členom Liberálnej strany a jeho matka Marie Janson, socialistka, sa ako prvá žena dostala do belgického senátu. V politike bol aktívny aj jeho strýko Paul-Emile Janson, ktorý bol koncom 30. rokov belgickým premiérom.

Počas prvej svetovej vojny vstúpil do belgickej armády potom, ako zatajil svoj skutočný vek. Čoskoro ho však zajali Nemci a ďalšie dva roky strávil v nemeckom zajateckom tábore. Po vojne študoval právo. V tom čase si tiež vypestoval lásku k športu, v roku 1922 dokonca reprezentoval belgický tenisový tím na Davis Cupe.

Po získaní titulu si v Bruseli otvoril advokátsku prax. V roku 1920 sa stal členom belgickej Socialistickej strany práce. Na belgickej politickej scéne rýchlo napredoval a v roku 1938 sa stal premiérom Belgicka. Počas druhej svetovej vojny bol ministrom zahraničných vecí londýnskej exilovej vlády. Po návrate do Bruselu v roku 1944 zastával v povojnových vláдах funkciu ministra zahraničných vecí aj premiéra. V roku 1945 získal prominentnú medzinárodnú pozíciu. Zvolili ho za predsedu prvého Valného zhromaždenia OSN. V roku 1956 ho Rada Severoatlantickej aliancie (NATO) zvolila za svojho prvého generálneho tajomníka.

Prínos pre Európu

Spaak bol známy ako nadaný rečník: vedel svojimi prejavmi ľudí zaujať a mal veľký presvedčovací talent. Vďaka tomu a vďaka neustálemu presadzovaniu vízie európskej spolupráce sa stal jednou z najdôležitejších postáv v projekte európskej integrácie.

Vytvorenie Beneluxu

Hoci bola väčšina európskych krajín po druhej svetovej vojne v troskách, Spaak videl príležitosť znovu vybudovať z Európy silný kontinent prostredníctvom hospodárskej a politickej spolupráce. Vojna bola preňho jednoznačným dôkazom, že spolupráca na dosiahnutí spoločného cieľa je oveľa produktívnejšia ako vzájomné boje. Spaak patril k tým, ktorých v súčasnosti považujeme za zakladateľov EÚ, pretože si uvedomil potenciál zjednotenej povojnovej Európy. Dôkazom toho je vytvorenie Beneluxu v roku 1944.

Kým bol Spaak v Londýne, na starom kontinente zúrila vojna. Spolu s kolegami z Holandska a Luxemburska však pracoval na úplne novom a nesmierne ambicióznom projekte. V roku 1944 sa zrodil Benelux: colná únia medzi Belgickom, Holandskom a Luxemburskom. Bola to jednoduchá, dovtedy však nevídaná, myšlienka. Na území troch krajín sa zabezpečoval voľný pohyb peňazí, osôb, služieb a tovarov, čo bola inšpirácia pre ďalšiu európsku integráciu.

Konferencia v Messine

V roku 1955 na konferencii v Messine zvolili najvyšší európski predstavitelia Spaaka za predsedu výboru (Spaakov výbor), ktorý mal na starosti prípravu správy o vytvorení spoločného európskeho trhu. Na konferencii v Messine navrhli tri štáty Beneluxu opätovné spustenie európskej integrácie na základe spoločného trhu a integrácie v sektoroch dopravy a atómovej energie. Spaakova správa tvorila základ medzivládnej konferencie o spoločnom trhu a Euratome v roku 1956 a viedla k podpísaniu Rímskych zmlúv

25. marca 1957. Týmito zmluvami sa od roku 1958 zakladalo Európske hospodárske spoločenstvo. Spaak zmluvu podpísal za Belgicko.

Počas svojho politického života vždy s vervou obhajoval dôležitosť európskej integrácie a nezávislosti Európskej komisie: „Európa zajtraška musí byť nadnárodná,“ vyhlásil, keď odmietal Fouchetov plán predložený francúzskym prezidentom de Gaullom, ktorého cieľom bolo blokovanie britského vstupu do európskych spoločenstiev a podkopanie ich nadnárodnej podstaty. Európska jednota spočívala podľa Spaaka najmä v hospodárstve. Hoci si tento belgický štátnik želal politické zjednotenie, nemalo sa tak stať len na úrovni krajín spoločného trhu. Preto bol proti všetkým ďalším krokom, kým sa neuskutoční hospodárska integrácia Británie do únie. V roku 1966 z politiky odišiel a v roku 1972 v Bruseli zomrel.

Spaak podpisuje v roku 1965 za Belgicko európsku zmluvu.

Zarytý Európan

Spaak sa do histórie zapísal ako hybná sila európskej integrácie. Už pred samotným spustením európskej hospodárskej a politickej spolupráce veril v európsky projekt. Bol to zarytý Európan s víziou ďaleko za hranice svojej vlastnej krajiny.